

***

Céleste Zewald – klarinet
Maria-Paula Majoor – viool
Daniel Torrico Menacho – viool
Karsten Kleijer – altviool
Arno van der Vuurst - cello

10/10/17 Deventer Schouwburg
382ste concert serie Stichting Kamermuziek
Deventer

Door Maarten Mestrom

DEVENTER – De eerste herfststormen kondigen zich aan; de blaadjes kleuren bruin. Het is tijd voor kamermuziek. En wat is dan eigenlijk mooier om mee te starten dan met het kwintet voor klarinet en strijkers van Johannes Brahms, opus 115 uit 1891? Herfstiger kan bijna niet.

Het verhaal is bekend: Brahms was in ‘de herfst van zijn carrière’ en had de ganzenveer al aan de wilgen gehangen toen hij de klarinettist Richard Mühlfeld hoorde spelen. Een nieuw elan doorstroomde de oude componist en hij schreef aan het einde van zijn leven enkele van de mooiste stukken die ooit zijn gecomponeerd voor klarinet: de twee sonates opus 120, het trio opus 114 maar bovenal het onwaarschijnlijke kwintet opus 115.

Een onwaarschijnlijk kwintet om een aantal redenen. Er is geen sprake meer van een blazer die begeleid wordt door strijkers, noch door muzikale thema’s die keurig na elkaar een doorwerking krijgen. Het kwintet is een weefsel van stemmen, muzikale invallen, (vooral weemoedige) gedachtes dat zich volkomen organisch ontwikkelt. Bij het slot van een melodie blij je al halverwege de volgende te zitten. De klarinet contrasteert met de eerste viool of zingt unisono. Als je goed luistert is (en blijft) het een beleving om te horen hoe bijna in iedere maat een nieuw idee, een nieuwe kleur of een nieuwe balans tussen de instrumenten ontstaat. En die ideeënrijkdom blijft in alle delen opborrelen - tot en met de slotmaat: eerst de klarinet laag, de strijkers hoog, even stilte en dan samen. Helemaal af. Een uniek stuk uit de muziekgeschiedenis.

Dat Brahms zo goed uit de verf kwam was natuurlijk de verdienste van het Matangi Strijkkwartet en klarinettiste Céleste Zewald. Nog geen week geleden lag de in Deventer geboren Céleste nog in het ziekenhuis (dat kun je dan weer volgen op Facebook. Ook in dat opzicht veranderen de tijden...) maar dat weerhield haar er niet van om in Deventer een topprestatie neer te zetten. Met haar klankkleur bevindt Céleste zich in wat vroeger ‘de Duitse school’ heette, klarinetspel gebaseerd een diepe stevige ‘hout-’achtige klank, die zich

onderscheidt van het frivolere, flexibelere maar ook al snel wat scherpere geluid van in Frankrijk gebouwde klarinetten. In Brahms kwam Célestes diepe klank perfect tot zijn recht. Haar toon roept associaties op met Duitse wouden en in eeuwenoude Teutoonse tradities wortelende kwaliteitsbouw van houten muziekinstrumenten.

Het Matangi kwartet heeft twee gezichten. In het pianissimo is de klank dolce en homogeen en in het forte rauw en kun je de verschillende stemmen erg goed apart horen. Het is een keuze en er is wat voor te zeggen. Het leidt in ieder geval tot duidelijke contrasten en expressiviteit. Zowel in Brahms als in het kwintet van Carl Maria von Weber voor klarinet en strijkers opus 34 uit 1815, waar dit concert mee werd geopend, gaven de strijkers de klarinet uitstekend weerwoord. Mooi samenspel, mooie balans, goed zuiver.

Je zou kunnen zeggen dat Carl Maria von Weber de ‘missing link’ is tussen het classisisme van Mozart en de romantiek van Beethoven. Er is het – waarschijnlijk apocriefe - verhaal dat Von Weber als klein jongetje een van de zingende knapen was tijdens de oer-opvoeringen van Mozarts Die Zauberflöte in Wenen. Zeker is dat Von Weber enorm beïnvloed is door Mozarts op één na laatste opera. Webers Freischütz is door zijn thematiek en door het feit dat de tekst in het Duits is in veel opzichten schatplichtig aan het grote voorbeeld.

Als componist haalt hij het niet bij collega’s Mozart en Beethoven. Daarvoor is zijn muziek net te fragmentarisch en emotioneel te eendimensionaal. Niettemin viel er veel te genieten bij de uitvoering van zijn kwintet voor klarinet en strijkers opus 34 waarin vroeg-negentiende virtuositeit en klankschoonheid elkaar afwisselden.

Naast de twee forse stukken met klarinet werd het tijd dat de strijkers als kwartet van zich lieten horen. Dat gebeurde in het fraaie strijkkwartet opus 76 nr. 4 van Joseph Haydn, dat de bijnaam Sonnenaufgang heeft. Volgens Maria-Paula Majoor, de eerste violiste van Matangi, het stuk waarmee dit creatieve en ondernemende kwartet ooit eind jaren negentig is gestart. Het kreeg dan ook een geroutineerde uitvoering vol vaart, vaak mooi en energiek, soms een tikje nonchalant.

Het volgende concert in de serie Kamermuziek Deventer is op woensdagavond 8 november. Dan speelt het Busch Trio werk van Schubert, Mozart en Debussy.

TIP: Zondagmiddag 22 oktober houdt Ben Coelman van de Nederlandse Reisopera op uitnodiging van Stichting Vrienden Kamermuziek Deventer een – Coelman kennende, ongetwijfeld boeiende – presentatie over de filmmuziek van Alfred Hitchcock.